

Ἀπὸ τὰ μέγχι τῷδε εἰρημύα γίνεται πρόδηλον πόσον σπανίως ἔχομεν δικαίαν ἢ εὐλογον αἰτίαν νὰ θυμόνωμεν. Διὰ τὶ τῷτο συμβαίνει εἰς μόνω τῷ πείρασιν, ἐν ἧ ἢ βλάβις μᾶς προέρχεται ὄχι ἀπὸ πράγματα ἀνάιθιτα ἢ ἀλογα, ὄχι ἀπὸ συμβεβηκὸς ἢ ἀπὸ τύχης, ὄχι ἀπὸ ἡμετέραν ἀφροσύνην καὶ ἀπειθοειότητα, ἀλλὰ ἀπὸ ὑποκείμενα (πρόσωπα) γνώριμα ἢ διωρισμένα, ἢ ἢ βλάβις εἶναι βεβαία, μεγάλη, ἢ γρομῆ ἐπίπδες, καὶ μὲ προαίρεσιν ἀπεβλέπσαν εἰς ζημίαν μας, καὶ χωρὶς νὰ ἔλαβε παρῆμων τὸ ἐνδοσίμον· πρᾶγμα πολλὰ σπανίον νὰ συνέλθω ἐπ' ἀκριβὲς ὅλαι αὐταὶ αἱ πείρασες.

Ἀλλὰ ἢ εἰς αὐτῷ τῷ πείρασιν πρέπει νὰ θυμῶν εἶναι φρόνιμος ἄνθρωπος; Οἱ Στωϊκοὶ, οἱ ὁποῖοι ἠθέλον τὸν Σοφόντες ἀτάραχον εἰς κάθε πείρασιν, ἀήτητον ἀπὸ κάθε πάθος, ἠθέλον τὸν ἀποβάλλη βέβαια ἀπὸ τῷ ὀμήγειντες, ἀίσως εἰς αὐτῷ ταύτῳ τῷ πείρασιν ἠθέλε θυμῶν. Ἀλλὰ ἢ χωρὶς νὰ ἀκολουθήσωμεν ταύτην τὴν αὐστηρὰν σχολῶν, ἢ ὀρθὴ Φιλοσοφία μᾶς τὸ ἀποδείχνη ἀποχρώντως, ὅτι ἢ εἰς αὐτῷ τῷ πείρασιν ὁ θυμός πρέπει νὰ χαλινῶνεται. Συγχωρεῖ μὲν ἐκείνῳ τῷ πρῶτῳ προσβολῶν, ἐκείνῳ τῷ πρῶτῳ κίνησιν, ἢ ὁποῖα προλαμβάνει ἐνίστε τὸν λογισμὸν, καὶ τῷ ὁποῖαν ὁ λόγος ἐν φθαίνει νὰ τῷ συείλη, ἢ νὰ τῷ ἐμποδίση· ἀλλ' ὁδὺς ὅπῃ ὁ λογισμὸς ὑπεισέλθῃ, ὁδὺς ὅπῃ ἢ ψυχὴ σοχαθῇ τῷ παραχλύτης, ἀπὸ ὁποιαυδήποτε αἰτίαν ἢ ἀπὸ προέρχεται, τῷ προσάττει νὰ μεταχειριθῇ ὅλας τὰς δυνάμεις της διὰ νὰ καθησυχάση.

Καὶ

ἔχουσι κάκιον οἱ ἐπὶ λαμπαρῆτι τύχης ἐναβρωόμενοι, ἔτι ἔς ἔβλαψαν, τῆτες καὶ ἐμίσησαν. Hoc habent pessimum, καὶ τ.
(αὐτόθι Βιβλ. α'. Κεφ. κγ'.)

Καὶ πρὸς τί τέλος νὰ ἐξακολουθῇ τὸν θυμὸν τῆς, τὰτ' ἔστι τὴν ἀνησυχίαν τῆς, τὴν πίκραν τῆς, τὴν τιμωρίαν τῆς; Εἶναι ἡδὺ, θέλει εἰπῆ τις, νὰ δώση τις εἰς τὸν θυμὸν οὐα ξεθύμασμα, νὰ ἔποδῶσῃ εἰς ἄλλας ἐκεῖνο τὸ κακόν, ὅπῃ ἔκαμαν. Ἀλλ' ἡ ἐκδίκησις, κοντὰ ὅπῃ εἶναι κατ' ἐαυτὴν πράγμα ἀδικὸν καὶ ἄλογον, καθὼς ἐν οικείῳ τόπῳ θέλομεν ἰδῆ, δεῦν προξενεῖ καὶ ἄλλο καλόν, εἰμὴ μίαν ἡδονὴν χαμερπῆ καὶ ἀπαύθραπτον. Πόσον διαφέρει ὁ συνεπὲς καὶ φρόνιμος ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος ἰξέρει δεῦν νὰ διατεθῇ ἐπὶ τὸ ἡλαρώτερον, καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς τε, ἀπὸ τὸν τεταραγμένον ἐκδικητικῶν, ὅστις χωνδεῖ τὸν θυμὸν εἰς τὸ σῆθος τε, καὶ τίκεται ἀκαταπαύτως δια νὰ εὕρῃ τρόπον νὰ βλάψῃ καὶ νὰ ξεθυμαῖ!

Ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ἀλαζονείαν, ἡ ὁποία εἰς ἄλλας εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ τῆς θυμῶν, ὁ φρόνιμος ἰξέρει νὰ τὴν μεταχειριθῇ ἐπωφελῶς σύμμαχον εἰς τὸ νὰ χαλινώῃ τὸν θυμὸν· ἀλαζονείαν ὁμῶς λέγω ἐκεῖθεν τὴν δύστην, τὰτ' ἔστιν ἐκεῖνο τὸ ὕψος καὶ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, τὸ ὁποῖον τὸν κατασάίνει ὑπέρτερον πάντων τῶν ἄλλων. Ὁ θυμὸς, κοντὰ ὅπῃ εἶναι κατ' ἐαυτὸν πράγμα ἀχημον καὶ ἀσυνεπὲς, εἶναι προσέτι καὶ δεῖγμα πρόδηλον μικροψυχίας. Τὰ πλέον χαμερπῆ ζωῦφια θυμόντων δεῦν ὅπῃ τὰ ἐγγίξῃ τινάς. Τὰ παιδάκια, οἱ ἄρρώστοι, οἱ ἀνάδροι, οἱ χυδαῖοι, καὶ ἐν γῆρῃ οἱ μικρὰς δυνάμεως καὶ ὀλίγης τιμῆς ἀνθρώποι εἶναι ἀκολώτεροι εἰς θυμὸν; ἐπειδὴ οἱ τοῖσπι μὲ τὸ νὰ δείσκων εἰς ἑαυτὰς ὀλίγα τὰ δυνάμεια νὰ τὰς κάμω ἀξίας αἰδῶς καὶ δὺλαβείας, φοβῆνται κάθε ὥραν μήπως καταφρονηθῶν· καὶ κάθε πῶδρα μικρὸν σημεῖον τῶ ὅτι δεῦν τὰς ἔχων οἱ λοιποὶ εἰς τὴν ἐπόληψιν ὅπῃ αὐτοὶ ἠθέλον, εἶναι μία πληγὴ ἀφόρητος εἰς τὴν φιλαυτίαν τῆς, ἡ ὁποία τὰς ῥίπτει ἀμέσως εἰς ἀπραν μανίαν. Οἱ μεγάλοι ὁμῶς ἀνθρώποι γνώρίζοντες τὰς δυνάμεις των, καὶ τὴν ὑπε-

ροχλιών, ἢ πληροφορημένοι ὅτι ἡ τιμῶν δὲν ἐλατ-
τῆται κατ' ἐξοία τρόπον ἀπὸ παρόμοια πράγματα,
ἢμπορῶν δὲκολώτερα γὰ ὑποκειθῆν τὰς ὑβρεις, ἢ γὰ
τὰς ὑποφέρων μὲ ἡσυχίαν ἢ καταφρόνησιν.

Ὁ Σωκράτης ἐρραπίσθη ἄρα τὴν ὁδὸν ὑπότινος
αἰτάκτη· ἢ ἀντὶ τὰ θυμώση, ἐστρεψε τὸ πρᾶγμα εἰς
παίγνιον (χαρᾶν), λέγωντας· κείμα ὅπῃ δὲν
ἢμπορεῖ τινὰς νὰ ἰξούρη ἀπὸ ποροτήτερα πότε πορέπει
νὰ δὲγαίρη ἀπὸ τὴν οἰκίαν τε μὲ τὴν κεφα-
λαίαν. Τὸν Κάτωνα, ἐκεῖ ὅπῃ ἐδημηγορῶσε, τὸν ἐ-
πτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον ὁ Λούτελος· ὁ Κάτων, χω-
εἰς νὰ παραχθῆ τελείως, ἐγὼ, εἶπεν ὦ Λούτελε,
εἰς ὄλας ἐκείνας, ὅπῃ ἠθέλαν εἶπῃ ὅτι δὲν ἔχεις
πρόσωπον, θέλω διῆχυρίζομαι ὅτι ἔχεις τὸ σῶμα.

Ὁ Θεμισοκλῆς εἰς μίαν λαμπρὴν συνάθροισιν, εἰς
τὴν ὁποίαν ἐγένετο λόγος περὶ τῆς σωτηρίας τῆς
Ἑλλάδος, ἐπειδὴ Εὐρυβιάδης ὁ τῆς Λακεδαιμονίων ἀρ-
χαν, ὅς τις εἶχε διαφορετικῶν γνώμην περὶ τῆς ὑ-
ποθέσεως, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐσήκωσε τὴν ράβδον
τε δὲ νὰ τὸν κτυπήσῃ, πάταξον μὲν, εἶπε μὲ ἡ-
συχίαν ἢ σταθερότητα, ἀκασον δέ. Τὰ ἀδιδείγμα-
τα τῶν θέλων εἶναι εἰς ἀπαντας τὰς αἰώνας ἀξιο-
μνημονούτοτερα, ἄρα ἐκείνων, οἳ τινες εἰς κάθε πα-
ραμικρὴν ὑβριν ἐπιδίδονται δὲθὺς εἰς τὰς ἀδιδείμα-
μίας ἀκρας μανίας.

Μυεῖς λόγος ἢμπορεῖ νὰ εὕρη ὁ φρόνιμος ἀνθρω-
πος, δὲ τῆς ὁποίων νὰ σμικρυνῆ εἰς τὰς ὀφθαλ-
μὺς τε τὴν βλάβην, ὅπῃ ἔλαβε, καὶ ἔτω νὰ δὲγα-
θῆ εἰς τὸ νὰ τὴν ὑποφέρῃ δὲκολώτερα. Εἰς ἄλλας
μὲν δὲεἶσκει πρόφασιν τῆς ὑβρεως τὴν ἡλικίαν, ἢ
τὴν ἀμάθειαν, ἢ τὴν ἐλλείψιν τῆς σκέψεως· εἰς
ἄλλας δὲ τὴν βαρβαρότητα, ἢ τὴν κακὴν ἀγωγὴν,
ἢ τὴν φυσικὴν σφυφρότητα τῆς χαρακτῆρος ἢ τῆς κρᾶ-
σεως· καὶ εἰς ἄλλας τὸ ζῶηρον, ἢ τὸ παράφορον, ἢ
τὸ ἔμπαδες, ἢ τὴν ἀπάτην. Ὁ Σωκράτης παροξυ-
νόμημος ἄρα τῶν ἐναντίων εἰς οὐαν, ὅπῃ τὸν ἐκα-
κολό-

κολόγει, εἶπε, δεῖν ἔμαθον ὁ κακόμοιρος νὰ λέγη καλὰ. (καλῶς γὰρ λέγειν ἐκ ἔμαθε.) Ἄλλοτε πάλιν παρκακινέμενος νὰ ἐγκαλέσῃ εἰς τὴν κοίτην ἕναν, ὅπῃ τὸν ἐλάκτισεν εἰς τὸν δημόσιον δρόμον, καὶ τί ἠθελα κάμη, εἶπεν, αὐτὸν μὲ ἐλάκτιζε καὶ σῆας ὄνος; Ἄλλω φορά, θαυμάζοντας οἱ φίλοι τε δι' ὅ,τι δεῖν ἐθύμωσε κατα τιμὸς ἀχροίκα, τὸν ὁποῖον αὐτὸς μὲν ἐχαιρέτησεν, ἐκεῖνος δὲ δεῖν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀντιχαιρέτησῃ, εἶπεν· αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος ἦτον αἰσχρότερος ἀπὸ ἡμᾶς καὶ τὸ σῶμα, ἠθέλημεν θυμώσῃ δι' αὐτό, καὶ δεῖν τί λοιπὸν νὰ θυμόμεμεν δι' ὅ,τι εἶναι αἰσχρότερος καὶ τὴν ψυχὴν;

Ὁ φρονιμὸς ἀνθρώπος καὶ αὐτὰς τὰς ὑβρεῖς ἰξούρει πολλάκις νὰ τὰς ἀντιθεμάξῃ εἰς ἠθικόν τε ὄφελος. Μᾶς χρειάζονται, ἔλεγε ὁ Διογένης, ἢ φίλοι πιστοί, ἢ ἐχθροὶ ἐλεύθεροί· ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἀμαρτάνοντας εἰδοπιδιώσιν, ἔτοι δὲ ἐπιπλήττωσιν, ἀμφω δὲ νὰ μᾶς ὠφελῶσιν εἰς τὸ νὰ ἰαξάμεμεν τὰ ἐλαττώματα, ὅπῃ ἔχομεν. Οἱ Κάτων μάλιστα ἐπαρόυσεν, ὅτι θεμιτότερον εἶμεθα ὑπόχρεοι καὶ τὰς εἰς τὰς ἐχθρὰς, ἢ εἰς τὰς φίλας· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι λέγουσιν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἔτοι τὴν σιωπῆν (Κικέρ. περὶ Φιλίας). Ὅθεν καὶ ὁ Σωκράτης ἔλεγε ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἢ ἐπιφέρουσι ψόδῃ, καὶ ἂς τὰ ὑπολαμβάνομεν ὡς λεχθέντα εἰς ἄλλας, ἢ κατηγορῶν ἐκεῖνα ὅπῃ πῶντι εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀξιοκατήγορητα, καὶ ἂς ὠφελόμεθα διορθώνοντάς τε (1).

A P-

(1) Τὴν συμβεβηλωτὴν αὐτὴν φαίνεται ὅτι τὴν μετεχειρίσθη ἐπιφελῶς Φίλιππος ὁ Μακεδὼν, ὅστις ἔλεγε, ὅτι αἱ ὑβρεῖς τῆς Ἀθηναίων τὸν ἔκαμαν πάντε καλλίτερον· ἐπειδὴ ἐπέδραζε καὶ λόγοις καὶ ἔργοις νὰ τὰς ἀποδείξῃ ψόδους.

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Μῖσος, Ἀρτιπάθεια.

Αν εἰς τὸν θυμὸν ὁκνῶν ἄνθρωπος, πολλῶ μάλλον εἰς τὸ μῖσος, τὸ ὁποῖον εἶναι μία συνέχεια τῆ θυμῶ. Ἡ κατάστασις αὐτῆς ἀνθρώπου, ὅπως ἔχει μῖσος, εἶναι ἢ πλεονάζουσα ἢ βαρυντικώτερη· διὰ τὸ νὰ ἀναγκάζεται νὰ βλέπῃ ἔμπροσθέν τε πάντες τὸ μισῶν πρόσωπον, τὸ νὰ ἀναγκάζεται νὰ συνανασφύεται πάντοτε μετὰ τὸς βοηθούς, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς ἐκεῖνος, τὸ νὰ ἀναγκάζεται νὰ ἀκῆ καθεστῆς τῆς ἐπιτυχίας, ἢ νὰ βλέπῃ τὰς ἀτυχίας καὶ τὰς προβιβάσεις, αὐτὰ ὅλα εἶναι εἰς τὴν ψυχὴν διωκεῖς πληγαὶ δεινόταται καὶ βαρυντικώταται.

Πρόδες καὶ τὸ ὅτι, ἐπειδὴ τὸ μῖσος προκαλεῖται μῖσος, καὶ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὑποφέρῃ ἀδαλείπτως ἀπὸ τὸν ἐχθρόν τε ἢ δυσἀρέσκειαν, ἢ φόβον νέων ὑβρεῶν, φέρει πάντοτε εἰς τὴν ψυχὴν, ἀν' ὅχι ἄλλο τι, τὴν λυπηρὰν πληροφορίαν, ὅτι ἔχει εἶναι, ὅς τις ἠδυνάται καὶ ἀσπάζῃ νὰ τὸν δυσφημῆ πάντες, νὰ ἀντίσταται εἰς ὅλας τὰς σκοπὰς τε, νὰ μηχανώηται ὅλας τὰς ζημίας τε, νὰ ἐμποδίσῃ ὅσον ἢμπορεῖ καθεστῆς ἀτυχίας τε. Καὶ αὕτη ἡ πληροφορία ἐνίστη δὲν τὸν ἀπατᾷ· διὰ τὸτο ἔλεγε ὁ Ἡράκλειος ὅτι πρέπει νὰ σβύωμεν ταχύτερον τὰς ἐχθρας, ἢ τὰς πυρκαϊάς.

Χωρὶς τὸτο, ἡ μόνη εἴδησις τῆ μισῶν πόσον πικρὰ πρέπει νὰ ἀποβαίνῃ εἰς εἶναι ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἢ φιλαυτία ἀναγκάσῃ τὸν ἄλλο νὰ ἐπιθυμῆ νὰ τιμᾶται καὶ νὰ ἀγαπᾶται ὡς πάντων! Πόσον ἀδαίμων λοιπὸν εἶναι ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος μὴ ἔχωντας μῖσος εἰς ἄλλον τινὰ, εἶναι ἀπληλαγμῶν καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς, ὅπως φέρει μετὰ ἑαυ-

θ' ἑαυτῶ τὸ μῖσος, καὶ ἄπο τὸν φόβον τῶ νὰ μισῆται ἀδίκως παρ' ἄλλων.

Εἶναι ὅμως κάποια μίση, ἄπο τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορεῖ πᾶντοτε νὰ φυλαχθῆ ἔντελῶς ὁ ἀνθρώπος. Τοιαῦτα εἶναι ἐκεῖνα, ὅπῃ κοινότερον ὀνομάζονται ἀντιπάθειαι· αἱ ἄποστροφαὶ διηλαδῆ ἐκεῖνα, ὅπῃ αἰθαύονται πρὸς τινὰς οἱ ἀνθρώποι, χωρὶς νὰ ἰξούρην πολλάκις νὰ δώσῃν κανένα λόγον, καθὼς δὲν ἠμποροῦν νὰ δώσῃν λόγον μήτε διὰ ἐκείνῳ τῷ κλίσειν, ὅπῃ αἰθαύονται πρὸς τινὰς ἄλλας, καὶ ὀνομάζονται συμπάθεια.

Περὶ τῆς ἠθικῆς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας ἔγραψαν πολλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ, καὶ μάλιστα ὁ Σμιθ εἰς τὴν βιβλίον γεγραμμένον ἐπίτιδες περὶ τῆς, καὶ ὁ Χέμ (Hume) εἰς τῷ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Πραγματείας. Αὐτὰς τὰς κλίσεις καὶ ἄποστροφὰς τὰς θεωροῦν, ὡς εἰς μηχανικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶ καθ' ἑαυτῶ· ἢ ὡς μίαν ἀνάθεσιν ἐμφυτον, καὶ ἐντετυπωμένην ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ψυχὴν, παρομοίως καθὼς θεωροῦν ἐντετυπωμένην τῷ ἠθικῷ αἰθεσίῳ. Ἡμεῖς ὅμως ὁμῶς μὲ τὸν Λώκιον, Κονδυλλιάκ, Βοννέτ καὶ τὰς περὶ τῆς νεωτέρης Μεταφυσικῆς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠμποροῦμεν νὰ νοήσωμεν εἰς τῷ ψυχῇ αἰθήματα, ἢ ἀρχὰς, ἢ ἰδέας ἐμφύτας, καὶ πολλῶ μᾶλλον τίνι ἔσῳ ἢ φυσικῇ προσβολῇ παρηγμένη ἄπο τῷ παρσίου ἐνός καὶ τῶ αὐτῶ ὑποκειμένου πρέπει νὰ ἐγείρῃ εἰς εἴαν συμπάθειαν καὶ εἰς ἄλλον ἀντιπάθειαν, δεισκόμεν μίαν ἀκολωτέραν καὶ πλέον θεμελιωμένην ἐξήγησιν τῶ πράγματος εἰς τῷ σιμύφειαν τῶ ἰδεῶν, καὶ εἰς τὰς ἕξεις τὰς προκτωμένης ἐκ πρώτης νηπιότητος. Ἡ ἠδονὴ, ἢ ἡ δυσἀρεσκεία, ὅπῃ μᾶς παρεξνήθη τότε ἀπό τινος ὑποκειμένου, ἔκαμεν ὅπῃ ἕνα τοιόνδε χῆμα, μία τοιάδε φυσιογνωμία, μία τοιάδε φωνή, εἴας τοιόςδε ἔσῳ τῶ ὀμιλεῖν, τῶ γελαῖν, τῶ περὶπατεῖν νὰ συμφορῶν ἐν ἡμῖν μὲ τὰ αἰθήματα τῆς ἠδονῆς, ἢ τῆς δυσἀρεσκείας, ἐπομῶως δὲ

καὶ μὲ τὰ αἰδήματα τῆς κλίσεως, ἢ τῆς ὑποτροφῆς, ὅπῃ ἐνομαζόνται κοινότερον συμπάθεια, ἢ ἀντιπάθεια. Ἡ ἀνυπέρβλητος φείκη, ὅπῃ ἔχον τινὲς δὲ τὰ φαλάγγια, δὲ τὰ ποντίκια, ἢ δὲ ἄλλα παρόμοια ζῶα, ἔχει τινὲ ἀρχὴν ἢ ὑπὸ κακὰ προσσημένα ἐκ τέτων, ἢ ὑπὸ φόβον ἐμπνεύσμενον εἰς αὐτὴς ὑπὸ αὐτὰ τὰ ζῶα εἰς τινὲ πλεον ἀπαλλῶ νηπιότητι. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν καμμίαν μνήμην τῶ χόρον, καθ' ὃν ἐγιναν αὐταὶ αἱ σωμαφαίαι, καὶ ἐπειδὴ αὐταὶ ἐκράταιώθησαν εἰς ἡμᾶς ἐκ διαδοχῆς μὲ τινὲ ἔξιν, δὲ τῶτο μᾶς φαίνονται, ὅτι πῶδόνται ὑπὸ αὐτῶ τινὲ φύσιν.

Υφίστανται ὅμως ἐν ἡμῖν καὶ συμπάθεια, ἢ ἀντιπάθεια μιᾶς ἀρχῆς πλεον προσφάτε, τῆς ὁποίας διατρέμεν τινὲ μνήμην, καὶ ἢ ὁποία χρησιμεύει εἰς τὸ εὐα ἐξηγήσει καλλίτερα τινὲ ἀρχὴν ἐκείνων τῶ ποτερότων. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Καρτέσιος εἶχε πάντοτε μίαν μεγάλην συμπάθειαν εἰς τὰ δὲσροφα ὄματα· ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ὅπῃ ἠγάπησον, εἶχε τῶτο τὸ ἐλάττωμα. Ἐγὼ ὅμως γνωρίζω ὅς ἐναντίας εἶναι, ὅς τις ἐβιάθη εὐα παραιτήσι τινὲ σωμαφίασ ἐνὸς ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ποτερον μὲ ὑπερβολῶ, μόνον καὶ μόνον δὲ τὶ εἰς τὸ γελᾶν ὁμοιάζει πολλα εἶναι ἄλλον, τὸν ὁποῖον ἐμίσει δὲ τινα μεγάλα κακὰ, ὅπῃ τῶ ἔκαμε, καὶ τῶ ὁποία τινὲ εἰκόνα τῶ τινὲ ἀνεπάλει μὲ δυσἀρέσκειαν κάθε ὄραν ἐκεῖνος ὁ ἔόπος τῶ γελᾶν.

Ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος ὅμως πρέπει εὐα φροντίζει εὐα ἐλευθερωθῆ ὑπὸ ὅλας αὐτῆς τῆς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας, καὶ τῶσῶ πῶδασότερον, ὅσον ἀλογώτεραι εἶναι αὐταὶ καθ' ἑαυτῆς. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία τῶ πορσωπων, καὶ ὄχι ἢ καὶ συμβεβηκὸς ἐξωτερικὴ μορφή τῶ σώματος πρέπει εὐα διαδωῆ τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸ μῖσος μας, τῆς κλίσεις μας, καὶ τῆς ὑποτροφῆς μας.

Πρέπει εὐα ἐλευθερωθῆ ὡσαύτως καὶ ὑπὸ κάποια
Elem. di Filos. T. IV. N ἄλλ-

ἄλλα μίση, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ συνηθίζον τὰ συλ-
 λαμβάνονται εἰς τὴν νηπιότητα ὅ,τι λογῆς εἶναι τὰ
 ἔθνη μίση, καὶ τὰ κληρονομιαῖα τῶν φαμιλιῶν. Δια-
 τί τί δίκαιον ἔχω γὰρ μισῶ εἶναι αὐθροπον, δι' ὅ,τι
 ἐθνήθη εἰς τὸ δεῖνα, ἢ τὸ δεῖνα κλίμα, καὶ ἔλκει τὸ
 ἄλλος ἄπο ταύτῃ, ἢ ἐκείνῃ τὴν ἄρεάν; Τί ἐλάτ-
 τωμα ἔχει δι' ὅ,τι ἐθνήθη καὶ τῶτον τὸν ἔθρον, ἢ
 τί ποτε ἄλλο ἢ θέλον ἔχει ἀνίσως ἐθνήθη κατ' ἄλλον;

Εἶναι καὶ ἄλλα μίση, τὰ ὅποια καθ' ὅσον ὅ,τι ἐπι-
 πολλῆς φαίνονται τιμιώτερα, καὶ τοσῶτον εἶναι δυσκο-
 λώτερα γὰρ ἀποβληθῆν, ἄπο τὰ ὅποια ὅμως καὶ αὐτὰ
 πρέπει γὰρ φυλάγεται ὁ φρόνιμος αὐθροπος. Ἡ μπο-
 ρεῖ τις γὰρ εἶναι ἁτεθειμένος εἰς ἔθρον, ὥστε τὰς
 μὲν εἰς ἑαυτὸν γινόμενας ὕβρεις γὰρ τὰς συχωρῆ ἄ-
 ναιοφρόνας, τὰς δὲ εἰς τὰς φίλους τε, ἢ τὰς συχωρῆς
 τε, γὰρ μὲν ἢ μπορῆ γὰρ τὰς συχωρήσει. Τῶτο τὸ
 μῖσος ὡς ὀλιγώτερον φίλαυτον, τὸ φαίνεται καὶ τι-
 μιώτερον, καὶ θέλει καταστήσει τέλος πάντων κάμμιαν
 φορὰν γὰρ τὸ νομίζῃ καὶ πορεπιδέσασιν χρέος τε.

Ἀλλ' ὅσον μὲν ἁτε τὸ χρέος, καθὼς ὅ,τι ἀπαιτεῖ-
 ται γὰρ ἀγαπᾷ τις ἄλλον περὶασότερον ἄπο λόγου τε,
 ἔτω ὅ,τι ἀπαιτεῖται καὶ ἁτε ἀδικον, ὅπῃ ἐγένον εἰς
 ἄλλας, γὰρ μισῆ ἐκείνας, τὰς ὁποίας ὅ,τι ἢ θέλε μι-
 σήσει, ἀν' ἐκαμναν εἰς αὐτὸν τὸ ἀδικον. Ὅσον δὲ ἁτε
 τὸ τίμιον, εἶνα πάθος καθ' ἑαυτὸ φαῦλον, πῶς ἢ μ-
 πορεῖ ποτε γὰρ ἀποβῆ τίμιον, δι' ὅ,τι κινεῖται ἄπο
 ἄλλας, καὶ ὅχι ἄπο ἰδίων συμφέρον; Ἀς περὶάζῃ λοι-
 πὸν καθύστερας γὰρ ὑπερασπίζηται τὰς φίλους τε, ἄς
 περὶάζῃ γὰρ τὰς ἀδικοῦν ἁτε τὰ ἀδिका, ὅπῃ ἐδο-
 κίμασαν· μὲν τῶτο θέλει ἐκπληρώσει τὸ χρέος τὸ ἐ-
 πικῆς, τὰ φρονίμα, καὶ τὰ ἀληθινὰ φίλα· ἄς παρὶ-
 ζῃ ὅμως γὰρ τὸ κάμνη τῶτο χωρὶς ἐκδίκησιν, καὶ χω-
 εἰς μῖσος, τὸ ὅποιον καθὼς ἁτε ἰδίων τε συμφέρον,
 ἔτω καὶ ἁτε συμφέρον ἄλλων ὅ,τι πρέπει γὰρ τὸ ἔχει.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Α'γαμάκτησις.

Μένει τέλος πάντων να ὀμιλήσωμεν περὶ ἐκείνη τῆ θυμῶ καὶ τῆ μίσους, τὸ ὁποῖον γινάσται ἐκ τῆ ὀρᾶν δ'τυχεύοντας ἀνθρώπους ἀχρείας, ἢ βραβδολύτας ἀνθρώπους ἀνάξις, τὸ ὁποῖον εἶπαμεν ἐν τοῖς ἐμ-
 ποροθεν (Μέρ. Α'. Τμήμ. Β'. Κεφ. Α')., ὅτι ὀνο-
 μάζεται ἀγαμάκτησις. Τῆτο τὸ πάθος, ἐπειδὴ ποροέρ-
 χεται ἀπὸ μίαν καλὴν ἀρχὴν, ἢ ὁποῖα εἶναι τὸ μῖ-
 σος καὶ ἢ ἀποσροφή τῆς κακίας, ἢμπορεῖ καὶ πορώττω
 ποροβολίω να λέχθῆ δίκαιον καὶ ἐπαινετὸν καὶ ἐνάρε-
 τον. Εἶναι ὅμως ἐπαινετὸν καὶ ἐνάρετον τῆτο τὸ μῖσος
 καὶ αὐτὴ ἢ ἀποσροφή, ὅταν ἀποτείνεται ἀπ' ἀθείας
 εἰς τὴν κακίαν, καὶ ὄχι εἰς τὰ ὑπεκείμενα, εἰς τὰ ὀ-
 ποῖα δέσκεται, ἢ ὑποθέτεται ἢ κακία. Τῆς κα-
 κίας ἢμπορεῖ να τῆς νυθετῆ, καὶ να τῆς διορθόνη ὁ δυ-
 νάμερος να τῆς τιμωρῆ, καὶ να τῆς ἐλέγχῆ, ὡ ἀπό-
 κείται τῆτο. Εἶναι ἐτι συγχωρημέρον εἰς καθ' ἑαυτὸν
 να τῆς κατηγορῆ καθ' ἑαυτὸν, καὶ να τῆς ἀποφύγη να
 τῆς μισῆ ὅμως εἶναι ἀσυγχώρητον καὶ ποσέτω
 μάλλον, καθ' ὅσον εἶναι κίνδυνος πολλακίς να νομί-
 ζονται ἀνάξιοι δ'τυχίας καὶ βραβείων ἐκείνοι, ὀπῆ
 δὲ εἶναι ἀνάξιοι, ἢ να νομίζονται ποῖτοι πορισό-
 τερον, ἀπὸ ὅ,τι εἶναι καὶ ὁ θυμὸς καὶ τὸ μῖσος να
 ποροέρχεται πορισότερον ἀπὸ φθόγον (πορὶ δ' θέ-
 λομεν ὀμιλήσει τώρα ἀμέσως), πορὶ ἀπὸ ἀγαμά-
 κτησιν .